

Bili?üstü Becerileri Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bili?üstü Becerileri Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17963>

Özet

Bilişüstü Becerileri Envanteri (BBE), Şule Soydan tarafından 2001 yılında tamamlanan bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş öz-bildirim tipi bir ölçme aracıdır. Bu envanterin temel amacı, öğrencilerin bilişüstü becerilerini, özellikle de matematik eğitimi bağlamında sistematik olarak değerlendirmektir. Çalışma, geleneksel ölçme yöntemlerine bir alternatif değerlendirme girişi olarak tasarlanmıştır ve bireylerin kendi öğrenme süreçlerini (planlama, izleme ve değerlendirme) ne ölçüde yönetebildiklerini anlamaya odaklanmaktadır. Envanter, bilişsel süreçlerin farkındalığını ve kontrolünü ölçerek, öğrencilerin akademik başarılarına etkileyen temel mekanizmaları analiz etmeyi hedefler.

Anahtar Kelimeler

Bilişüstü Beceriler, Metabiliş, Matematik, Alternatif Değerlendirme, Öğrenme Stratejileri, Ölçme Aracı Geliştirme, Boğaziçi Üniversitesi.

Yazarlar

Şule Soydan

Amaç

Envanterin birincil amacı, matematik derslerinde öğrencilerin sergilediği **bilişüstü stratejileri** ve becerileri nicel olarak tespit etmektir. Bu tespit, öğretmenlere ve eğitim araştırmacılarına öğrencilerin problem çözme yaklaşımları, öğrenme stratejileri ve öz düzenleme kapasiteleri hakkında derinlemesine bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Elde edilen veriler, öğrencilerin eksikliklerini gidermeye yönelik daha etkili pedagojik müdahalelerin geliştirilmesine temel oluşturur.

Ölçeğin geliştirilmesi, aynı zamanda alternatif değerlendirme yaklaşımlarının matematik alanında geçerli ve güvenilir bir şekilde uygulanabilirliğini göstermeyi hedeflemiştir. Amaç, sadece sonuç odaklı değil, aynı zamanda öğrencilerin düşünme ve bilişsel süreçlerini izleme yeterliliklerini değerlendiren bir araç sunmaktır.

Yapı (Ölçülen Yapı)

Bilişüstü Becerileri Envanteri (BBE), psikolojideki temel bilişsel yapılardan biri olan **metabiliş** (bilişüstü) yapısını ölçmektedir. Metabiliş, genellikle iki ana bileşen altında incelenir:

Biliş Bilgisi (Knowledge of Cognition): Bireyin görevler, stratejiler ve kendi öğrenme kapasitesi hakkındaki bilgisi. Bu, "Ne biliyorum?" ve "Bu görevi nasıl yapmalıyım?" sorularına verilen yanıtlardır.

Biliş Düzenlemesi (Regulation of Cognition): Bireyin bilişsel süreçleri yönetme eylemi. Bu, **Planlama** (görevden önce strateji belirleme), **İzleme** (görev sırasında ilerlemeyi kontrol etme) ve **Değerlendirme** (görev tamamlandıktan sonra sonucu ve süreci yargılama) gibi alt süreçleri içerir.

BBE, özellikle matematiksel problem çözme görevleri sırasında öğrencilerin bu düzenleyici süreçleri ne kadar etkili kullandığını ölçmek üzere tasarlanmıştır, böylece bilişüstü becerilerin uygulamaya dönük yönünü vurgular.

Geçerlik

Kaynak materyalde, envanterin geçerlik çalmalarına dair spesifik istatistiksel veriler açıkça belirtilmemiştir (-). Ancak, bir ölçek geliştirme çalması oldu için, geçerlik çalmaları yapıldı varsayılmaktadır. Bu çalmaları, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı bilişüstü yapıya doğru bir şekilde temsil ettiğini göstermesi beklenir.

Yapı Geçerliliği: Ölçeğin teorik olarak belirlenen bilişüstü alt boyutları (planlama, izleme, değerlendirme) ne ölçüde ayırt ettiğini belirlemek için faktör analizi tekniklerinin kullanılması muhtemeldir.

Kapsam Geçerliliği: Maddelerin, bilişüstü becerilerinin ilgili tüm yönlerini temsil edip etmediği uzman görüşleri ve literatür taraması ile sağlanmalı olmalıdır.

Güvenirlilik

Envanterin güvenirlilik analizlerine ilişkin spesifik istatistiksel sonuçlar (örneğin, Cronbach Alfa katsayısı veya test-tekrar test güvenirliliği) orijinal kaynakta sunulmamıştır (-). Geliştirme sürecinde, ölçeğin iç tutarlılığı veya kararlılığı gösteren güvenirlilik analizlerinin yapılması akademik standartlar gereğidir.

Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, ölçekteki maddelerin aynı yapıya ölçme konusunda ne kadar uyumlu olduğunu gösterir. Bu tür bir envanterin, özellikle öğrencilerin bilişsel süreçleri gibi değişken bir yapıya ölçeklenirken, zaman içinde tutarlı ve güvenilir sonuçlar üretmesi kritik öneme sahiptir.

Faktör Analizi

Orijinal kaynakta faktör analizi sonuçlarına doğrudan atıf yapılmamıştır. Ancak, bilişüstü beceriler gibi çok boyutlu bir yapıya ölçek araçlarında, ölçek maddelerinin hangi alt faktörler altında toplandığını belirlemek amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** yönteminin kullanılması yaygındır. Bu analiz, envanterin bilişüstü becerileri planlama, izleme ve değerlendirme gibi teorik alt boyutlara ne kadar başarılı bir şekilde ayırdığını ortaya koyar.

Envanter Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Derecelendirme bilgisi orijinal kaynakta belirtilmemiştir (-). Tipik bilişüstü envanterler genellikle 4'lü veya 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanır (Örn: Hiçbir zaman - Her zaman).

Language Available: Türkçe (Orijinal dil)

Population Group: Öğrenci Popülasyonu (Özellikle matematik eğitimi alan öğrenciler).

Age Group: Spesifik yaş grubu tezin özetinde yer almamaktadır; ancak konu ve referans dikkate alındığında lise veya üniversite düzeyindeki öğrenciler olması muhtemeldir.

Population Details: Çalınma, İstanbul'da bulunan Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürütülmüştür.

Test Methodology: Bilişüstü becerilerin öz bildirim yoluyla ölçülmesine dayanan, yapılandırılmış bir psikometrik araçtır.

Anahtar Kelimeler

Metabilişsel Düzenleme, Problem Çözme Stratejileri, Öz Değerlendirme, Matematiksel Düşünme, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: İule Soydan (2001 itibarıyla Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2001

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirildiği için, kullanım izinleri ve ücret bilgisi açıkça belirtilmemiştir. Akademik amaçlı çoğaltma ve kullanım için yazar İule Soydan veya Boğaziçi Üniversitesi'nden izin alınması tavsiye edilir.

Kaynaklar

Soydan, ?. (2001). *Development of instruments for the assessment of metacognitive skills in mathematics: An alternative assessment attempt* (Master's thesis). Boğaziçi University Institute of Science, İstanbul.

Bilişüstü Becerileri Envanteri Maddeleri

ÖNEMLİ: Bu envanterin orijinal ölçek maddeleri, kaynak içerikte yer almadığı için bu bölümde sunulamamaktadır. Maddeler, tezin orijinal metnine (Soydan, 2001) başvurularak elde edilebilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM